

כולל

"ביי מיר איז א תאוה אז עס זאל זיין
יונגעלייט וואס זאלן זיך קאכן אין לערנען!"

ש"פ עקב, כ' מנ"א תשל"ג

לקט אודות החיוב והזכות
ללמוד בכולל ולסייע ללימוד זו

הדפסת קובץ זו

מוקדש

לע"נ

ר' משה ירחמיאל בן ר' יהודה פאלטער

נפטר ב' שבט תשס"ה

ולע"נ

בתי' בת אהרן רייבין

נפטרה כ"ד תמוז תשי"ז

ת.ג.צ.ב.ה.

ע"י נכדם שי'

PREPARED AND PRINTED BY:

YAGDIL TORAH

383 Kingston Ave. Room 188

Brooklyn, NY 11213

P. 347.223.5943 E. YagdilT@gmail.com

www.YagdilTorah.org

Yagdil Torah - Mitzva Talmud Torah is brought to the Crown Heights Community in partnership with Oren Popper of Brooklyn Financial Group – Securing Your Financial Success. Phone: 917-720-6565

פתח דבר

שמחים אנו בזה להגיש לפני קהל אנ"ש, קובץ (שיחות ומאחז"ל) בענין הלימוד בכולל. בקובץ זה מבואר: (א) החיוב שיש על אברך ללמוד ב' או ג' שנים לאחר נישואיו (כדעת אדמו"ר הזקן¹). (ב) זכות האשה המאפשרת לבעלה ללמוד משך זמן² אחר הנישואין, (ג) המצוה והזכות לפרנס אברך שילמוד בכולל (ומכש"כ כשהוא בנו).

קובץ זו מיועד לחתנים וכלות והוריהם, שלכל אחד מהם חלק גדול בהחלטה החשובה לבחור בדרך התורה אשר משך זמן אחר החתונה ילמוד החתן תורה בלי טרדה.

ענין הלימוד לאחר החתונה היתה תמיד ענין מכובד בתולדות עם ישראל. כל אב שאף להשיא בתו לבחור למדן שישב וילמוד שנים רבות על חשבון חותנו וייעשה לתלמיד חכם. אכן לא כל א' הי' יכול לשאת בעול זה והענין נשאר למיוחדים, אך גם אלו שלא זכו לזה נצלו את זמנם הפנוי לשבת בבית המדרש וללמוד. ובדורות האחרונים נעשה הסדר שאברכים צעירים לאחר חתונתם לומדים כמה שנים בכולל, על חשבון מנדבים "תמכין דאוריייתא".

והנה בדורנו השתדל רבינו רבות בענין ה'כולל', ורצה מאד להסיר מעליהם עול הפרנסה ע"י סיוע ממנדבים להנהלת הכולל.

רבינו אף אמר פעם, שהלימוד לאחר החתונה הוא ה'אבן הבוחן' האם לימודו כל ימיו בישיבה אכן היתה בחפיצה וחשיקה. ובהזדמנות אחרת ביטא, שאצלו יש פשוט תאוה שאברכים יישבו וילמדו, ומכיון שהאשה נוטלת ממנו עול הפרנסה,

¹ לשון אדה"ז בהל' ת"ת פ"ג ה"א

² כאן המקום לציין שלא הבאנו המקורות שהובאו בקובץ "נשים במאי זכין?" (א) ("יגדיל תורה" שבט תשס"ח) ושם לוקטו מקורות רבות על זכות האשה וכחה, להשפיע על בעלה בענין לימוד התורה.

הרי אין לאברך שום טעם שלא ללמוד, ועוד אמר רבינו שזהו ההכנה המתאימה לצאת לשליחות.

הלימוד בכולל לאחר החתונה, יש לה השפעה גדולה על משך החיים של הזוג, שהרי יסוד בניינם העדי עד הרי הוא יסוד של תורה, יסוד חזק ונצחי.

יש להעיר אשר קובץ זה הינו לקט קטעים בלבד, והרוצה לדעת את הדברים היטב יעיין במקורות שצויינו בצד.

תקוותנו חזקה שההתעוררות בענין זה יעשה את שלו, ויתרבו אלו הבוחרים ללמוד בכולל למשך זמן אחר חתונתם והמוסיפים ומאריכים תקופה חשובה זו. ויהר"צ שע"י ההוספה בלימוד התורה נזכה בקרוב ממש להזמן בו "יהיו פנויין בתורה וחכמתה. . לא יהי עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד. . כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

מחלקת ההו"ל

שע"י ארגון יגדיל תורה

חלק א' – הלימוד בכולל

חיוב הלימוד אחר הנישואין

ואח"כ ישא אשה ויעסוק אח"כ כפי הפנאי שלו בעיון ופלפול כל ימיו כפי כחו .
 . . כי גם אחר הנישואין יוכל ללמוד ב' או ג' שנים בלי טרדה גדולה כל כך בטרם
 יוליד בנים הרבה.

(הל' ת"ת לאדה"ז פ"ג ה"א)

ללמוד בכולל ג' שנים . . ויותר!

לימוד בכולל – ענין השייך לכל אחד ואחד!

כותב רבינו הזקן בהלכות ת"ת ש"גם אחר הנישואין יוכל ללמוד ב' או ג' שנים
 בלי טרדה גדולה כ"כ בטרם יוליד בנים הרבה" – שזהו פס"ד ברור בשו"ע,
 ובמילא הרי זה שייך לכאו"א.

ומזה מוכן ב' ענינים:

(א) מי שאין לו "בנים הרבה", יכול כל ימיו ללמוד תורה כפי שלמד קודם
 שנעשה בן שמונה עשרה לחופה.

יותר מג' שנים להשלים מה שהחסיר . . .

(ב) גם מי שיש לו "בנים הרבה" ו"טרדה גדולה" – הרי אם במשך ב' או ג' שנים
 לאחרי החתונה, או קודם שנעשה בן שמונה עשרה לחופה, לא למד תורה כדבעי,
 כפי שמורה רבינו הזקן בהלכות ת"ת, צריך לכל-הפחות להשלים זאת עתה.

ולהעיר: בדרך כלל הרי החיוב דלימוד התורה הו"ע שאי אפשר לו בתשלומין,
 כי החיוב דלימוד התורה הוא בכל רגע, ולכן לא שייך לומר שלימוד התורה בשעה
 זו הוא בכדי להשלים מה שהחסיר אתמול, שהרי חיוב הלימוד בשעה זו הוא מצד
 עצמה.

כשמשלים מה שהחסיר – אינו מחפש תירוצים

אבל, בעוונותינו הרבים רואים אנו שכאשר מדברים עם פלוני אודות החיוב דלימוד התורה היום, יש לו תירוצים שונים: יש לו בנים הרבה, וטרדה גדולה, וביכלתו למצוא נתינת-מקום בשו"ע לצאת י"ח בלימוד התורה "לפרקים", בשיעורים המסויימים שקבע לעצמו בתושב"כ ותושבע"פ, הן בנגלה והן בחסידות;

משא"כ כאשר באים אליו ואומרים לו: אפילו לטעמך, שהנך יוצא י"ח בשיעורים אלו בהיותך במעמדך ומצבך עתה – הרי ב' או ג' שנים לאחרי החתונה, קודם שהיו לך בנים הרבה וטרדה גדולה, או קודם שנעשית בן שמונה עשרה לחופה, ה"י עליך לעסוק בלימוד התורה כפי הוראת רבינו הזקן בהל' ת"ת, וכיון שלא עשית זאת כדבעי, עליך להשלים זאת עתה!

הלימוד ב' או ג' שנים לא יפגע בפרנסה

אבל כאשר יודעים שב' או ג' שנים לאחרי החתונה יכולים לסמוך על רבינו הזקן וללמוד בהתמדה ושקידה, ולא יפגע הדבר בפרנסה,

ואפילו לאחרי כן, הרי יש לו שעבוד קודם, שצריך לשלם את החוב ולהשלים מה שלא למד כדבעי בשנים שעדיין לא היתה לו טרדה גדולה, ושעבוד זה קודם להשעבוד ד"שארה כסותה ועונתה", וא"כ, צריך בודאי לפרוע חוב זה קודם שיהי' מבולבל מהשעבוד החדש,

הנה ידיעה זו תסייע לא רק בהלימוד במשך ב' או ג' שנים לאחרי הנישואין, אלא גם בהלימוד שלפני הנישואין, ואפילו בהלימוד שלפני התנאים.

הלימוד ככולל יביא את הגאולה

וכאשר ירבו בתורה בשופי, בהתמדה ושקידה, ובאופן ד"ברכו בתורה תחילה" – הרי זה מוסיף בענין ד"אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו", בלימוד פנימיות התורה, שבדורנו הרי זה ענין תורת החסידות, ועי"ז – קא אתי מר דא מלכא משיחא, בקרוב ממש.

(משיחת י"א ניסן תשכ"ב – תורת מנחם חל"ג עמ' 299 ואילך)

לימוד החתן – תכלית כל החיים

כולם ידעו בפשיטות שהחתן יעסוק בתורה

פעם הי' הסדר שהתורה היתה למעלה מכל הענינים. ועד שכאשר דובר אודות חיים מסודרים, חיי נישואין, הנה לכל לראש הי' מונח בפשיטות ובוודאות שלאחרי החתונה צריך האברך לעסוק בלימוד התורה משך זמן, ובנוגע לפרנסה – על ההורים משני הצדדים לדאוג באיזה אופן שיהי, שלא יהי בלבול מצד דאגת הפרנסה, ויוכל להיות לימוד התורה בטהרה ובמנוחה.

הרגשה זו היתה לא רק אצל ההורים, אלא גם אצל הצעירים, הן הבחור והן הבחורה, הן החתן והן הכלה, שגם הם ידעו שזוהי התכלית בחיים.

אפילו השפחה שבבית, להבדיל, ידעה שאין להרעיש ע"י הדפיקה בדלת, כיון שהחתן החדש יושב ולומד, ואין לבלבל אותו; העיקר של כל הבית הוא – נישואי הבת לאברך שלומד תורה לשמה, מבלי לחשוב אודות עניני תכלית.

חושב שצריך לבטל תורה להשיג פרנסתו . . .

אין לך דבר בעולם שנעשה לפתע פתאום. ובכדי שתהי' הרגשה זו – יש לקבוע ולהשריש את מדת הבטחון בהשי"ת.

ישנם הורים שמתהלכים יומם ולילה מתוך דאגה "פן יחסר לחמו".

– על כך יש פתגם חריף ("א' שאַרפער וואָרט") בספרי מוסר: מצינו במדרשי חז"ל שהנחש הוא עצוב תמיד. ועל זה שואלים את הנחש למה הוא עצוב – הרי פרנסתו מובטחת, כיון ש"עפר תאכל כל ימי חיידך"? ומשיב הנחש, שחושש "פן יחסר לחמו" לאחרי שיכלה את העפר של כל כדור הארץ! . . .

ומזה משתלשל באופן דק יותר או באופן גם יותר – שישנה הדאגה "פן יחסר לחמו", וכדי להבטיח את הפרנסה, הנה לכל לראש צריכים לבטל מעניני תורה ומצוותי, כיון שאינו רואה שעניני התומ"צ יכולים להביא לו תועלת בעוה"ז החומרי ואפילו בעוה"ז הגשמי.

כאשר סומכים על הקב"ה – מחפשים את העיקר!

אמנם, סדר החיים אצל בני"ה הוא באופן שיודעים מ"ש בברכה הראשונה של ברכת המזון (שהיא ברכה כללית, שלכל הדעות חיובה מן התורה), ברכת הזן – שהקב"ה הוא "הזן את העולם כולו בטובו בחן בחסד וברחמים", כך, שהאדם ע"י דאגתו, לא יעזור מאומה במלאכתו של הקב"ה להמציא לו פרנסתו ופרנסת בני ביתו.

וכאשר ההורים אינם שקועים בדאגה "פן יחסר לחמו", אזי מחנכים את הבת והבן באופן שהם יודעים שיש להם על מי לסמוך – על הקב"ה, והרי הקב"ה אינו מוגבל ח"ו בהשכלה שרוכשים ב"קאָלעדזש", או בשאר הענינים כיו"ב שיש שחושבים שזוהי הדרך היחידה עבור פרנסה; הקב"ה יכול ליתן פרנסה בהרחבה, ושלא בערך, למי שאינו מרבה בשטות, ואפילו אינו מרבה בסחורה – יותר ממי שיש לו הרבה שטות והרבה סחורה...

וכאשר מחנכים את הילדים באופן כזה, הנה בבוא הזמן שצריכים לחפש חתן או כלה – מביטים על העיקר, ולא על הטפל, ואז, העיקר מביא עמו גם את הטפל, כמ"ש "אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד" (כפשוטם), פרנסה בהרחבה.

השפחה יודעת שלא להפריע לחתן הלומד תורה...

ועד שהפעולה היא אפילו על אינם-יהודים שנמצאים בבית – ע"ד מ"ש "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך", כפי שדרשו חז"ל בנוגע למצות תפילין, והרי "הוקשה כל התורה כולה לתפילין" – כדברי הרבי, שהשפחה שבבית יודעת שאין לה להרעיש בדפיקת הדלת, הדלת שבין הבית להחוץ, כיון שהחתן יושב ולומד תורה, והיינו, שאף שאין לה שייכות וידיעה כלל בענין זה, מ"מ, יש לה ראה שפועלת אצלה ביטול במציאות ("זי ווערט אויס מציאות פון טיר-קלאַפערין"), כדי שיהודי יוכל ללמוד תורה במנוחה.

וכיון שסדר זה נקבע בתורה, הרי מעצמו מובן וגם פשוט, שזהו ענין נצחי לכל המקומות ולכל הזמנים, גם בשנת תשי"ח, בארצות-הברית ובכל שאר המדינות – שזהו הסדר המאושר, שמביא אושר רוחני וגם עושר גשמי.

(משיחת י"א שבט תשי"ח, תורת מנחם חכ"ב עמ' 46 ואילך)

מצטער על שמפסיק מלימודו – וחוזר אליו מיד!

לאחר חתונתם היו נוסעים ללויבאוויטש ללמוד תורה

ענין נוסף בשבת זו שקביעותה בכ"ג אלול – ה"יאר-צייט" של זקני [הרה"ח וכו' ר' מאיר שלמה הלוי ינובסקי], שהי' בין ה"יושבים" אצל אדמו"ר מהר"ש.

לכאורה, הרי זה ענין פרטי השייך אלי, אבל אעפ"כ, בכללות הענין יש לימוד והוראה בנוגע לימינו אלו, כדלקמן.

ובהקדמה:

בימים ההם, טרם שנוסדה ישיבת תומכי תמימים – היו אברכים שמיד לאחר החתונה היו נוסעים ללויבאוויטש לשהות במחיצת אדמו"ר מהר"ש, והיו מתעכבים – כל עכבה לטובה – זמן ממושך, כדי לעסוק בלימוד התורה, נגלה וחסידות, באופן של התיישבות, שלכן נקראו בשם "יושבים"...

כשמוכרח להפסיק מלימודו מצטער על כך!

אפילו כשהתקרב לעונת השידוכין והגיע זמנו לישא אשה ("דעפאר וואס מ'האט אים איינגערעדט אדער ער האט זיך אליין איינגערעדט", או מפני שכן הוא ע"פ תורה), שאז הוצרך להתחיל לעסוק במשא ומתן, ע"פ דברי הרמב"ם ש"דרך בעלי דעה שיקבע לו אדם מלאכה המפרנסת אותו תחילה, ואח"כ יקנה בית דירה, אח"כ ישא אשה" – ידע גם אז שעיקר ענינו הוא לימוד התורה, ובלשון המשנה: "תורתך קבע" – גם ביחס לזמני היום, שרוב היום הוקדש ללימוד התורה, ורק מושך זמן מסויים ביום לעסק במשא ומתן.

ולא עוד, אלא שכאשר מגיע הזמן שבו צריך הי' להפסיק לימודו כדי לעסוק במשא ומתן – מצטער על כך, ולפעמים, צריכים להזכיר לו שהתחייב לפלוני (שמשלם לו את השכירות) לעשות במלאכה פלונית במשך זמן מסויים, ובמילא, חייב לעשות מלאכתו באמונה – ולא כאותם שמחפשים ומשתדלים ככל האפשרי אולי יעלה בידם לעסוק בפרנסה במשך שעות נוספות, כדי שעי"ז ישתכרו עוד פרוטות אחדות!...

הסדר בליובאוויטש – לעסוק בתורה אחר הנישואין

החידוש היי, אפוא, בהנהגה שלאחרי הנישואין – שהיו נוסעים לליובאוויטש להתעכב זמן ממושך לעסוק בלימוד התורה, נגלה וחסידות, שכן, למרות העובדה ש"ריחים בצווארו", ולמרות ההתחייבות שקיבל על עצמו ב"כתובה", "שארה כסותה ועונתה לא יגרע", ומה גם שישנו הציווי ד"נקי יהי לביתו שנה אחת" – הרי זה באופן ד"סבר וקיבל" כו'.

האמור לעיל אינו רק סיפור מתקופת העבר, אלא גם הוראה ולימוד בנוגע לימינו אלו:

בימינו אלו יש צורך, לדאבוננו, לעורר אודות גודל ההכרח והחשיבות כו' להקדיש את כל היום ללימוד התורה גם בנוגע לבחורים שאין עליהם עול הפרנסה – אע"פ שזהו דבר הכי פשוט.

בכל הקשור למצב הרוחני – אין לסמוך על עצמו!

ובכלל, יש צורך לעורר שבכל הקשור למצב הרוחני – אין לסמוך על עצמו, ועאכו"כ שאין להתיעץ עם . . . היצה"ר, לשאול אצלו, האם להמשיך ללמוד זמן נוסף, או שאפשר להפסיק בלימוד וללכת ל"פיצרי"!

ובמכ"ש וק"ו: אם בנוגע לבריאות הגוף יודע כאו"א שאין לסמוך על עצמו, אלא, על כל מיחוש כו', הולך מיד להתייעץ עם הרופא, ולא עוד, אלא שמשלם לו שכרו בכסף מלא – בנוגע לבריאות הנפש, על אחת כמה וכמה שאי אפשר לסמוך על עצמו! . . .

"היסוד ובסיס לחיי הנישואין צריך להיות . . . לימוד התורה באופן של התיישבות"

ועד"ז לאחרי הנישואין, שאז חייב – ע"פ תורה – לעסוק גם בעניני פרנסה, שצריך לקבוע עתים לתורה, ובאופן ד"עשה תורתך קבע", קביעות בנפש, אלא עוד זאת, שהיסוד ובסיס לחיי הנישואין צריך להיות באופן של התעסקות בלימוד התורה באופן של התיישבות למשך זמן – ע"ד ובדוגמת הנהגת האברכים ה"יושבים" בליובאוויטש.

וכאשר היסוד דחיי הנישואין הוא באופן האמור – הרי זה פועל על כל המשך החיים שלאח"ז, לאורך ימים ושנים טובות, הן בנוגע לעניני הרוחניים (עבודת ה';

לימוד התורה וקיום המצוות), והן בנוגע לעניניו הגשמיים (עניני פרנסה וכיו"ב), שנעשים כולם באופן ד"לכתחילה אריבער" – ענינו של אדמו"ר מהר"ש, אשר, ה"יושבים" בליובאוויטש, שביניהם הי' גם בעל היאצ"ט [ר' מאיר שלמה יאנאווסקי], היו חסידיו.

כלומר, שעניני העבודה בלימוד התורה וקיום המצוות הם באופן שלמעלה ממדידה והגבלה,

כשעוסק בתורה – "הפרנסה רודפת אחריו"

ועד"ז בנוגע לעניני הפרנסה – שאינו זקוק ליגיעה כו', אלא, הפרנסה רודפת אחריו. . ע"ד ובדוגמת הנהגת הבעש"ט כידוע שאצל אדמו"ר מהר"ש היו "בעל שם'סקע הנהגות") – בהסיפור שדפק על החלון וכו', וכפי שביאר לתלמידיו (על תמיהתם – ממה נפשך: אם זקוק לפלוני – מדוע לא המתין לו, ואם אינו זקוק – מדוע דפק על חלוננו) שע"פ תורה צריך להיות ענין של עשיי, "וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה". ולכן, הדפיקה על החלון נחשבת כבר לעשיי, ואת השאר – יעשה כבר הקב"ה!

(משיחת ש"פ נצו"י כ"ג אלול תשמ"ו, תורת מנחם תשמ"ו ח"ד עמ' 438 ואילך)

מי שאינו צריך לעסוק בפרנסה –

חייב ללמוד כל היום!

וכהפס"ד בהלכות תלמוד תורה, שיש מי שמצד רוב טרדותיו יוצא י"ח בפרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית, ועד שיש מי שיוצא י"ח בקריאת שמע בלבד; אבל מי שמזמנינים לו מלמעלה שפרנסתו תהי' בנקל ולא יצטרך להיות טרוד כ"כ, אזי מחוייב בלימוד התורה יותר, לפי ערך הפנאי שיש לו, ועד שכאשר ישנו מי שמזמנינים לו מלמעלה שתהי' פרנסתו ללא עסק כלל, אזי מוטל עליו החיוב דלימוד התורה באופן ד"לא ימוש גוי' יומם ולילה".

לימוד התורה לאחר החתונה – יסוד חזק לבנין הנישואין

הזמן שקודם הנישואין ולאחרי הנישואין הוא היסוד על כל משך החיים, הרי דבר הפשוט הוא, שככל שמשקיעים יותר בהיסוד, תגדל יותר התועלת בהבנין, ולכן, ככל שיתמסר יותר לתורה ועבודה בימים אלו, יתוסף יותר לאח"ז בהבנין הנישואין, לא רק ברוחניות, אלא גם בגשמיות.

(משיחת ש"פ קרח ג' תמוז תשי"ח - תורת מנחם חכ"ג עמ' 110)

הלימוד בכולל – אבן הבוחן לכל מציאות

עד"ז הוא גם בנוגע לכללות משך שנות חיי האדם, שלימוד התורה במשך השנים שבהם הוא נמצא בישיבה, צריך לפעול גם על הזמנים שלאח"ז. וזוהי ה"בחינה" שלימודו במשך שנות לימודו בישיבה הי' כדבעי.

בזמן שהותו בישיבה – עדיין אי-אפשר לדעת אם לימודו הוא בחשיקה וחפיצה כו', שהרי יתכן שהסיבה לכך שלומד תורה היא בגלל שנמצא בישיבה, שאז לא שייכת אצלו מציאות אחרת;

על ידי הלימוד בכולל – נעשה "באופן אחר לגמרי"

אבל כשמגיע זמן הנישואין, שאז נעשית אצלו האפשריות להפסיק את לימודיו ולעסוק בעניני עסק ומשא ומתן כו', ולאידך יש לו עדיין הברירה להמשיך לשבת וללמוד תורה – אזי, ע"י הבחירה שבוחר אתה, אפשר לדעת אם לימוד התורה שילו הוא בחשיקה וחפיצה כו'.

"ידע איניש בנפשי", וכן היא המציאות שאילו הי' ממשיך ללמוד תורה עוד זמן מועט עכ"פ – הי' מעמדו ומצבו באופן אחר לגמרי.

(משיחת ש"פ בשלח ט"ו בשבט תשכ"ב - תורת מנחם חל"ג עמ' 86 ואילך)

יש לי תאוה שאברכים "זאלן זיך קאכען אין לערנען!"

"און איך האב געוואלט אופטאן דעם ענין, אז א יונגערמאן זאל זיך קאכן אין לערנען!"

במילא איז בשעת מען מאכט א כולל, וואס די כוונה איז, אז מען זאל דארטן זיצן און לערנען, און קאכן זיך אין לערנען...

"און איך האב געוואלט אופטאן דעם ענין, אז א יונגערמאן זאל זיך קאכן אין לערנען!" . . . איך טו דאס נישט אן אינגאנצען אין יר"ש, נאר פשוט מצד א תאוה, ביי מיר איז א תאוה אז עס זאל זיין יונגעלייט וואס זאלן זיך קאכען אין לערנען!

אם יש אצל אחרים – צ"ל גם אצלנו!

פארוואס זאל זיין אז חוץ פון די ד' אמות קען זיין דער מציאות אז א יונגערמאן זאל זיך קאכן אין לערנען, און דא קען איך דאס ניט אויפטאן? ...

מען נעמט צו פון אים די גאנצע דאגת הפרנסה, און מען לייגט עס ארויף אויפן בעל-בית'טע, און ער האט קיין שום טעם וסיבה אויף נישט זיצן און לערנען...

ובאמת'ן אויב איך וואלט געטאן אין דעם, וואלט איך געקערט א וועלט!

(ש"פ עקב, כ' מנ"א תש"ג)

הסכמה מראש ובשמה – להתחיל החיים בתורה

סדר החיים כשהבעל לומד תורה חלק מיומו (עכ"פ) – מובן שזוהי ההתחלה הנכונה ושצ"ל בבניי [כיון שהחתונה היא ההתחלה דבנין עדי עד] – אבל מובן ג"כ, שזהו קשור בהגבלה ומדידה וקצת צמצום בנוגע לגשמיות, וכיון שזהו נרגש בחיי יום ויום ומאידך – צ"ל החיים דבניי – כמש"נ – מתוך שמחה וטוב לבב ובטחון – הרי צ"ל ההסכמה על דבר חיים כזה – מראש והסכמה מלאה ומתוך שמחה (על שמתחילים חייהם – בחיי תורה תורת חיים).

(אג"ק חכ"ג עמ' רצ"ד)

לחכיבותא דמילתא מצורף כאן צילום כת"י רבינו מאגרת זו

סדר הדין כשהקע' אום מרה ארז אינאן (עלם)
 - ארזן שהיה היתה הנכונה וע"י דל"ן [פיין]
 שהמנוח היה היתה בקען ע"י ע"י -
 ארזן 96, שנהו לשור דהעלה וחסידה וע"י

צ"צ צ"ק דע"ע אש"י. וסוף שנהו נכנס ד"י
 יום יום וארזן - צ"י היום גדן - טאן - ארזן
 שנהו וסוף וצ"י -
 הדין צ"י הקסטים ע"י סדר היום כנה - ארזן
 והסטים ארזן וצ"י שנהו (ע"י שמה"י)
 חתום - ק"י מרה, טובת ח"י.
 ואם יפנינו שנהו ע"י וצ"י ה"י - יהי שיהי
 ע"י ש"י וצ"י

ההבנה לשליחות -

"לימוד תורה" ק בחיות און מיט א קאך

[מענה לא שרצה לצאת ל"שליחות" מיד אחרי חתונתו:]

כדי להצליח בשליחות צ"ל הכנה מתאימה ומהם עכ"פ שנה אחת לימוד תורה"ק בחיות און מיט א קאך כו'.

(לקו"ש חכ"ג עמ' 540)

מעשה רב

רבינו לקח ע"ע אחריות הכולל

מספר הגה"ח ר' אהרן ש"י בן הרה"ח ר' יהודה ע"ה חיטריק, מהדיר ספרי ראשונים וספרי רבותינו נשיאנו:

"בחורף תשכ"ב כשבאתי בקשרי השידוכין עם רעייתי תחי' נקראתי להנהלה הרוחנית של הישיבה – תומכי תמימים – המרכזית, שם אמרו לי שקיבלו הוראה מרבינו לפתוח 'כולל', ושאי אהי' האברך הראשון. הצגתי לפניהם מספר שאלות ונעניתי, שהם, ההנהלה, מתחילים לארגן את הדבר.

זמן החתונה התקרב. פניתי להנהלה שוב בשאלה מי יהיה אחראי על ה'כולל', ופירטתי לפניהם את קשיי המחי'. ומכיוון שנותרו כמה שבועות עד החתונה, בהן היה עליי להתארגן בגשמיות, לא ידעתי מה לעשות.

ממש בשבת שלאחר-מכן דיבר רבינו שיחה ארוכה ותקיפה בנושא 'כולל' והבנתי שיש דברים בגו. במוצאי שבת כתבתי בפעם הראשונה לרבינו מכתב מפורט בדבר הסתדרותי, וכן את כל השקלא-וטריא שהיתה ביני ובין הנהלת הישיבה (לפני-כן לא כתבתי, לפי שלא ידעתי מה לכתוב, שהרי לפי דברי ההנהלה הכל הי' בהוראת רבינו). לא קיבלתי מענה על מכתב זה.

כשנכנסתי ליחידות, לפני החתונה, פתח רבינו ואמר כמה מלים שהתייחסו, כנראה, לעניין ההסתדרות וה'כולל'. רבינו אמר, 'אני האחראי'."

(ניצוצי רבי, התקשרות גליון ת"כ)

חלק ב' – זכות האשה

זכות האשה בתלמוד תורה

אשה אינה במצות תלמוד תורה . . . ומכל מקום אם היא עוזרת לבנה או לבעלה בגופה ומאודה שיעסוק בתורה, חולקת שכר עמהם, ושכרה גדול מאחר שהם מצווים ועושים על ידיה, מה שאין כן באשה שלמדה תורה שיש לה שכר, אבל לא שכר גדול כשכר האיש, מפני שאינה מצווה ועושה.

(הל' ת"ת לאדה"ז פ"א הי"ד)

מצות תלמוד תורה בנשים – רק ע"י סיוע לבעלה ובני!

האשה עוזרת לבנה או לבעלה מלכתחילה בקיום המצוה של ת"ת – היינו שהיא עושה פעולת השתתפות בענין ומצוה זו, עוזרת בעצם המצוה ולכן חולקת שכר עמהם, מקבלת (חלק ב) שכר לימוד התורה של הבעל והבן.

כשעוזרת בלימוד התורה הרי שהמצוה נעשית בפועל בהשתתפותה ו(גם) על ידה, לכן יש לה ג"כ מצוה.

והנה מלשון הגמרא „פלאגאן בהדייהו" (וכן לשון אדה"ז „חולקת שכר עמהם" – ולא נוטלת שכר), מוכח . . . דיש לה חלק במצות ת"ת ממש, והיינו כנ"ל: מכיון דמצוות ת"ת של הבעל והבן, שמצווים בזה, נעשית בעזרתה ו(גם) על ידה, הרי יש לה חלק בקיום מצותו, היינו חלק במצות ת"ת, ולכן „פלאגאן בהדייהו" – „חולקת שכר עמהם" כמצווה ועושה, „מאחר שהם מצווים ועושים על ידה.

ובהע' 42: וכהפס"ד . . . יכול אדם להתנות עם חברו שהוא יעסוק בתורה כו' ויחלוק עמו כו'.

(לקו"ש חי"ד עמ' 41-42)

חלק ג' – תמכין דאורייתא

מצוה לפרנס אברכים

ואם בנו נבון ומשכיל יותר ויש לו אשה ובנים, מצוה על אביו לפרנסן אם אפשר לו, כדי שלא יהיו רחיים בצוארו ויעסוק בתורה. ואפילו אינו עשיר כל כך שיתחייב בפרנסתו מדין צדקה, ואף על פי כן תחשב לו לצדקה, לענין שיכול להוציא כל הוצאות לימוד בניו הגדולים ממועות מעשר שלו או החומש, אם אין ידו משגת.

(הל' ת"ת לאדה"ז פ"א ה"ז)

לפרנס אברכי הכולל, ולהרוויח!

פרנסת אברכי הכולל – "מנהג ישראל תורה היא"

ס'איז דאך נהוג, און אזוי מכמה טעמים, ביז וואנענט אז "מנהג ישראל תורה הוא", אז אין א כולל, ניט נאר מ'זיצט און לערנט, נאר אויך – מ'באקומט דערפאר אן ענין וואס ער נעמט אראפ די טירדות הפרנסה.

דאס הייסט אין אנדערע ווערטער אז מ'גיט די אנשי הכולל כדי צרכם, אדער עכ"פ א חלק פון זייער פרנסה, כדי זיי זאלן האבן מנוחת הנפש און קענען לערנען בהתמדה ושקידה און מיט א חיות, מיט די אלע ענינים וואס זיינען מוסף נאך מערער הצלחה אין דעם לערנען, און דער לערנען איז כדבעי בתכלית.

יותר ממה שהתומך עושה עם האברך, האברך עושה עם התומך

וואס ע"ז איז פארשטאנדיק אויך בנוגע צו אברכי הכולל, אז וויבאלד אז מ'זויל אז זיי זאלן נהנה זיין, כדי זיי זאלן ניט האבן קיין טירדות, ובמילא זיינען זיי אויך נהנה הם ובני ביתם, און מ'זויל דאס בסבר פנים יפות וכו' וכו'.

יותר ממה שהמקבל באקומט פון דעם נותן – באקומט דער נותן ע"י המקבל און פון דעם מקבל.

הבעה"ב יכנסו לכולל ללמוד עם חברי הכולל ...

און זיי זאלן כולל זיין אין זיך, והוא העיקר, אויך די בעלי-בתים וואס געפינען זיך בסביבתם, אז עכ"פ שעות אחדות זאלן זיי אריינגיין אויך לערנען אין כולל מיט די חברי הכולל, און מיט דעם חיות, און מיט דער התמדה ושקידה – עכ"פ בשעות אלו וואס די בעלי-בתים וועלן זיין אין כולל,

אז אע"פ וואס ער ווערט אנגערופן "זבולון" און דער ווערט אנגערופן "יששכר" – האבן זיי דאך א שם המשותף: זיי זיינען "שבטי י-ה", שבטי ישראל, און אלע ווערן זיי אנגערופן "יעקב" און "ישראל" און "ישורון" ...

און דאס זאל ברענגען צו "כולל" זיין און נתאחד זיין כולם יחד, וואס דעמולט ווערט "כולנו כאחד" – איז דאך גלייך ממשיך "ברכנו אבינו" בברכתו "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה" ...

(פורים תשל"ט – שיחור"ק ח"ב עמ' 275 ואילך)

הכולל מביא זכות לכל אחד, ובפרט לתומכים

[בשיחת ער"ח מג"א תשל"ה הורה רבינו שכל ישיבה וכולל יזכה את הצבור בעריכת סיום בכל יום מתשעת הימים שבין ר"ח לת"ב. בהמשך דיבר אודות תמיכת הכוללים.]

ישיבות און כוללים האבן דאך אויכעט – עכ"פ א טייל פון זייערע הוצאות ווערט דאך געדעקט פון זבולון, דורך נדבנים, דורך אידן,

ביז ווי איצטער איז רגיל מכל קצווי תבל, ס'איז ניט ווי ס'איז אמאל געווען אז א ישיבה און א כולל שבעיר איז דאס האט זיך אויסגעהאלטן געווארן פון די נדבנים (פון עשירים) פון דער שטאט אליין, נאר ווי איצטער איז געווארן אז מ'שיקט פאנאנדער בריוו בכל קצווי תבל, באקומט דאס א דין פון א כרך וואס דעמאלט האבן אידן פון דער גאנצער וועלט דארט א חלק, אפילו די אידן וואס קומען ניט אהינצו.

האפשריות למכור לימודו בתורה ...

דאס ווערט א נחלה – אן ענין וואס איז שייך לכל בניי בכל מקום שהם. עאכ"כ אט די וואס זיי זיינען זיך משתתף אין החזקת הישיבה והכולל, אעפ"י

וואס דאס געפינט זיך מעבר לים, האט ער אין דערויף א חלק.

וכידוע דער חילוק פון שמעון אחי עזרי', ווי הלל ושבנא ויששכר וזבולון וכו', אז אויב מי'פארקויפט דעם חלק אין תורה לפני הלימוד אט דעמאלט איז חל די מכירה און דער קונה, דער זבולון, האט אין דערויף א חלק, האט מען איצטער דעם גאנצן כח אויף מזכה זיין בזה אט די אלע תומכים און נדבנים, וואס האבן ביז איצטער געהאלפן, אדער וואס וועלן העלפן מארגן אדער איבערמארגן (על העתיד לגבות), אין החזקת פון דער ישיבה אדער פון דעם כולל ...

(ער"ח מנ"א תשל"ה – שיח"ק ח"ב עמ' 344 וואלך)

להוסיף תמיכה לאברכי הכולל

כמו אוכלי המן בלי כל דאגה ...

דער לימוד אין כולל וואס דארף זיין נאך דערויף וואס ער האט שוין משלים געווען ידיעת כל התורה כולה, איז אעפ"כ איז חשקה נפשו בתורה אויף א ריבוי זמן, עכ"פ אויף א משך זמן, עכ"פ אויף א קצת זמן, אבער אין דער זמן איז ער בדוגמא פון די אוכלי המן כמדובר כמ"פ וואס להם ניתנה התורה – אן קיינע דאגות אפי' ווען ס'איז מערער פון ב' או ג' שנה לאחרי החתונה, נאך דערויף וואס ער איז אלט בן עשרים לדרוף.

מ'דארף דאך אבער מסייע זיין אויך בדרך הטבע אז אנשי הכולל זאלן ניט האבן קיינע ענינים המבלבלים, און ניט אז דאס זאל זיי אנקומען מיט צופיל השתדלות ויגיעה, כדי זיי זאלן אריינלייגן זייער גאנצע השתדלות ויגיעה אין הבנת התורה, און אין לימוד התורה, וואס דערפאר אין א כולל איז מען זיך אויך משתתף אדער מינעמט אויף זיך די פרנסה פון די אנשי הכולל.

המגיע לאברכי הכולל: יותר מ"סעודת שלמה בשעתו"

דאס איז דער זמן צו מעורר זיין אויף דעם מנהג הטוב וואס ס'איז דא בלאה"כ אין כמה כוללים, אז ס'קומט חודש ניסן איז ניט נאר מי'טראכט אויף מוסיף זיין אין החזקת אנשי הכולל, נאר מי'טוט דאס בפועל, און מ'איז דאס מוסיף ונותן בעין יפה, און ניט מי'טוט דאס ח"ו אין אן אופן פון קימחא דפיסחא, און מעות חיטים וכיו"ב, נאר מי'טוט דאס אין אן אופן אז דאס גייט אריין אין דעם שכר. אין דערביי

קומט נאך צו דער הוספה אז זאלן וויסן זיין יעדערער פון זיי, בדוגמא ווי די גמרא זאגט אין ב"מ אפי' פאר א פשוט בישראל, אז אפי' מ'וועט עם געבן א סעודת שלמה בשעתו, איז מען נאך אויך ניט יוצא עאכו"כ אז ס'איז נאך ווייט דערפון.

שכולם ישיגו את התענוג של "דרוש וקבל שכר"

עאכו"כ אז ער שטייט העכער פון א פועל בטל, און א פועל שאינו בטל, און א פשוט, ווארום ער איז דער וואס האט זיך מקדיש געווען [למסור את עצמו ללימוד התורה],

און די פרוי און די ב"ב זיינען עם מחזק בזה, [דורך דעם וואס ער האט משפיע געווען אויף זיי] ווארום ער איז געווארן א טופח ע"מ להטפיה, אז זיי פארשטייען אויך דעם געשמאק ניט נאר אין די לאסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא – אז ער האט קיין ברירה ניט, און מוז וויסן א דין – וואס דאס גייט אריין אין ידיעת התורה, נאר ער האט אויך דעם געשמאק אין דרוש וקבל שכר, (אין דעם ענין פון לימוד התורה), עד כדי כך, אז מ'זאגט זיך אפ פון כמה ענינים [גשמיים].

(משיחת ר"ח ניסן תש"מ – שיחור"ק ח"ב עמ' 486 ואילך)